

Mot en "ny" rysk operationskonst och militär förmåga

Currently we are in the next, fifth period in the development of the operational art. It is characterized by changed views on the nature of military threats facing the Russian Federation, an increased likelihood of local wars and armed conflicts, the adoption in the armies of the leading world states of long-range precision weapons and weapons based on new physical principles, the coming of new operational concepts and operation method used by the armed forces of foreign states, a grown role of information warfare, an experiment to improve the C&C system on the RF Armed Forces, and other factors.(...) There is no doubt that this has led and is going to lead in the future to new changes in the structure of operational art and will require further development of its theory and practice. ►

Idenna artikel – som författats av dr Niklas Eklund Umeå universitet, PA övlt Jörgen Elfving och dr Peter A Mattsson Försvarshögskolan – avhandlas den ryska reguljära krigföringens konceptuella, och fysiska utveckling huvudsakligen efter kalla krigets slut och knappt trettio år framåt. Denna period omspannar tiden från 1991, som inleds med Sovjetunionens upp-lösning och ett nära fritt fall inom de ”nya” ryska väpnade styrkorna, fram till det nära före-stående 2020, då vi bedömer oss se ett återupprättat Ryssland med regionala stormaktsambitioner där de väpnade styrkorna åter ges en central roll som nationellt maktinstrument.

Det övergripandet syftet med denna artikel handlar om att först skapa ett idé- och tankemässigt perspektiv för att kunna analysera [reguljär] krigföring, operationskonst/operativa koncept och förmågeutveckling. Vårt forskningsintresse har fokuserats generellt på hur det framtida reguljära kriget har tänkts i Ryssland, hur samtida krig har studerats i Ryssland och hur ryskt militärt tänkande har förändrats efter systematiska analyser av samtida i krigserfarenheter under perioden 1973-2011. Våra teoretiska studier har främst inriktats på kvalitativa förändringar av Rysslands militära koncept, doktriner och militärteori.

Förmågeutvecklingen är vår andra huvudinriktning och den är logiskt kopplad till den konceptuella utvecklingen. Vårt intresse har riktats mot hur militära koncept har implementerats i doktriner och utvecklingen av strategisk, operativ och taktisk förmåga. Detta har vi försökt avhandla genom att beskriva organisering av militära förband och förmågor, utveckling av militära förmågor samt att beskriva huvuddragen i de militära övningarna på främst operativ nivå. Särskilt intresse har vi visat den militära utvecklingen i Östersjö- och Arktisområdet. Vi vill också understryka att vårt arbete utgår från öppna – i huvudsak ryska – källor och innehåller ingen sekretessbelagd information.

Den tredje huvudinriktningen inom vårt forskningsarbete är den moraliska utvecklingen – generellt bland befolkningen och särskilt hos de väpnade styrkorna – som kommer att få en stor betydelse för kraften och uthålligheten i den ryska militära reformeringen. Denna utveckling får stor betydelse för rekrytering av såväl officerare som kontraktsanställd personal och till de väpnade styrkorna, men också för rekryteringen av en ny välutbildad arbetskraft till den ryska försvarsindustrin, som skall bidra till mo-

derniseringen av gamla och utvecklingen av nya militära förmågor. Detta kommer att studeras först under 2013 och beskrivs därför inte i någon större omfattning i denna artikel.

I den följande framställningen beskrivs först den ryska operationskonstens utveckling i ett historiskt och nutida perspektiv. Därefter beskrivs förmågeutvecklingen hos de ryska väpnade styrkorna efter Femdagarskriget i Kaukasus 2008. Artikeln avslutas med våra slutsatser och reflektioner om ”modernt” rysk militärt tänkande och en generell utveckling av militär förmåga och dess konsekvenser för den framtida markstriden.

Med strategiska effekter som mål: den ryska operationskonstens utveckling

Att studera den ryska operationskonstens utveckling innebär ett vägval. Den kan betraktas som en militärteoretisk tradition som spänner över åtminstone de senaste etthundra åren, dvs. det moderna markkrigets födelse vid ingången av 1900-talet. Det handlar då om mekaniseringen av markkriget i vid mening, så som det i Europa kom att gestalta sig framförallt från och med första världskriget, men också om de ökade inslagen av samverkan mellan olika vapenslag i syfte att höja markförbandens effektivitet. Den ryska operationskonstens utveckling kan å andra sidan också betraktas som ett aktuellt inslag i de globala förändringar som påverkar vilken roll, funktion och handlingsfrihet som markstriden representerar för svenskt vid-kommande i närområdet. Vilken roll spelar kriget på marken i dagens ryska operationskonst?

Även om det längre krigshistoriska perspektivet alltid är intressant för att spegla och fördjupa vår förståelse av samtiden, så är det idag möjligt att konstatera en kursändring i den ryska militärteoretiska utvecklingen under 2000-talets första årtionde. En ny syn på det moderna krigets karaktär och därmed förknippade försök att på teoretisk väg försöka gestalta den nära framtidens krigföring gör sig gällande. De dagsaktuella operativa koncepten ger stadga åt inriktningen, och därmed också tydlighet avseende hur de ryska väpnade styrkorna förväntas operera i östlig, sydlig och västlig riktning. Den nordliga riktningen är tydligt utpekad och det ryska intresset ökar eftersom Arktis betydelse blir mer intressant för fler än strandstaterna. För svenskt vidkommande torde det västliga operativa konceptet vara av störst intresse, eftersom det innefattar inte bara Östersjöområdet och Norden utan även det arktiska området.

Det skulle emellertid leda tanken fel att betrakta den ryska omsvängningen i hur man ser på militära operationer som hastigt uppdykande. Inom ramen för det krigsvetenskapliga projektet Reguljär krigföring vid Försvarshögskolan har vi i olika delstudier av ryskt militärteoretiskt material kunnat konstatera att 2000-talets första årtionde bäst kan beskrivas som en politiskt styrd intellektuell process. Tidigare studier har visat att 1900-talet för rysk del avslutas i oordning och begreppslig förvirring, inte bara avseende den allmänpolitiska och ekonomiska situationen utan väsentligen också den militärteoretiska. Studerar man t.ex. det ryska Försvarsministeriets, tidigare Generalstabens, militärteoretiska tidskrift *Voennaja Mysl* (på svenska ungefär Det militära tänkandet) under 1990-talet kan man snabbt konstatera att mycket fick bli vid det gamla. Markkrigets absolut centrala roll för det ryska operationstänkandet, särskilt i form av snabbt framryckande pansarkolonner, fick stå mer eller mindre ohotad genom hela 1900-talets sista decennium. I någon mån uppmärksammades förekomsten redan efter "Desert Storm" 1991, med användningen av högprecisionsvapen och nya ledningssystem. Den ryska militärteoretiska diskussionen stannade emellertid på 1990-talet vid att bara konstatera att en militär omvärldsförändring var på gång. Samma oförmåga att omsätta observationerna i förändringstänkande brukar diskuteras i den internationella krigsvetenskapliga litteraturen på området. Denna är dock förbluffande ofta historiskt orienterad och tenderar att stanna vid 1990-talets förvirring och bristande konceptuella förmåga.

Efter Vladimir Putins makttillträde 2001 händer något som ger upphov till en idémässig tids-kedja: 2003 publiceras den så kallade Vitboken, i vilken de nya operativa koncepten lanseras och där det politiska startskottet för militärt nytänkande går av. Detta försök till styrning får dock inget omedelbart genomslag, men följs upp av militärteoretiska publikationer som initierar en omprövning av den etablerade ryska operationskonstens historia och aktualitet. Särskilt V.K. Kopytkos forskningsrapport "Osnovy Operativnogo Iskusstva" från 2006, även publicerad i *Voennaja Mysl* 2007, markerar nytänkandets krigsvetenskapliga plats. Under hösten 2008 utvärderas femdagarskriget i Kaukasus av såväl myndigheter som olika ryska forskningsinstitut och "think-tanks". Omdömena om krigsinsatsen är i princip enhälliga, det operativa nytänkandet gäller. Från och med utvärderingarna 2008 råder inte längre någon tvekan i rysk militär teoribild-

ning om att militära operationer lyckas bara om man inledningsvis dominerar luftrummet och har förmåga att genomföra en militär operation med samverkande försvarsgrenar och truppslag tillsammans med effektiv informations-/cyberkrigföring för att snabbt skapa operativa effekter och synergier. Den så kallade nationella säkerhetsdoktrinen 2009 och den därpå följande militärdoktrinen 2010 avslutar den idémässiga tidskedjan genom att återkoppla till de föreställningar om det moderna krigets krav och karaktär som skisserades och politiserades redan i analyserna av det första Guldkriget 1991, "Desert Fox" 1998, Kosovokrigen 1999, Afghanistankriget 2001, Irakkriget 2003 och sedermera Vitboken samma år 2003.

Vad handlar det nya operationstänkandet om? Som nämndes inledningsvis föreskriver de ryska operativa koncepten att olika typer av krigsscenarioer är att vänta i olika geografiska riktningar. I östlig riktning spelar markkriget och tillgången till mekaniserade förband fortfarande en central roll, vilket sammanhänger inte bara med geografiska faktorer utan även hur man ser på sina potentiella fiender. Detsamma kan sägas om det sydliga operativa konceptet, vilket däremot omfattar mer dominerande inslag av luftoperationer i syfte att stödja strid på marken mot en huvudsakligen irreguljär fiende. Det västliga konceptet däremot, i vilket svenskt territorium ingår, präglas av ett annat krigsscenario. I västlig riktning förutspår man att förstahandsmålen nås genom långräckviddig bekämpning redan innan trupper möts på marken, att snabba insatser med styrkor av "joint"-karaktär dominerar striden, att långräckviddig bekämpning ger strategiska effekter, att utvecklingen av så kallade "stand-off vapen" accelererar fram till 2030 och, rent generellt, att militära operationer inriktas mot förstörelse av det civila samhället kritiska delar som är en förutsättning för det militära. Värt att notera är att det ryska tänkandet härvidlag är ömsesidigt, vilket innebär att det är denna typ av krigföring man förväntar sig möta hos sin västliga fiende och därför själv måste vara beredd att kunna försvara och att själv föra.

Detta operativa koncept rimmar väl med hur den aktuella utvecklingen inom rysk operationskonst kan begreppsliggöras. Enligt V.K. Kopytko – vars citat inleder denna artikel – har den ryska operationskonsten genomgått fyra historiska utvecklingsfaser och befinner sig i dagsläget i sin femte fas. Den femte fasen tar sin början i samband med Putins makttillträde 2001, i vilket läge landet inträder i en period av politisk och ekonomisk återhämtning från det förödande

1990-talet. Rent militärt bygger det nya operativa tänkandet på utvecklingen av nya militära förmågor, särskilt avseende regionala och lokala hot, flytande eller otydliga geopolitiska konstellationer kring naturresurser. Väst utgör Rysslands huvudfiende på lång sikt, nya koncept och metoder trimmas in i de Väpnade Styrkorna, informations- och cyberkriget pågår redan och, väsentligen, att markförbandens nya roll och till avgörande skillnad från tidigare är stödjande förhållande till de andra vapenslagen i operationer av för- enad, så kallad "joint" ka-raktär. Som påpekats av t.ex. Jacob Kipp, så finns två grupperingar bland de som dominerar den ryska militärteoretiska debatten. Den ena gruppen vill gå ännu fortare fram med mer högteknologi och cybernetik på systemteoretisk grund.

”att ge de ryska stridskrafterna ett nytt utseende

Den andra gruppen vill lägga existerande militära resurser, förmågor och hot till grund för en pragmatisk ansats. Härvidlag uppvisar den moderna ryska militärteoretiska debatten stora likheter med övriga världen, men pragmatikerna har åtminstone inte ännu vunnit argumentationen i det ryska Försvarsministeriets tidskrift *Voennaja Mysl*.

Snarare har sättet att betrakta militär operationskonst kommit att diskuteras kring några nya kärnbegrepp. Det första är nätcentrerad förening av vapenslagen (set'sentritjeskaja mez'vi-dovaja unifikatsija) och det tycks inte finnas någon väg tillbaka från vare sig modern kommunikationsteknologi eller gemensamma operationer. Det är operativa förändringar som ger strategiska effekter, inte tvärtom. Distinktionen, för det tredje, mellan strategi och taktik anser man vara både föråldrad och onödig i modern krigföring. Operationerna är både "den stora taktiken" och "den lilla strategin" och binder på så vis taktiken och operationerna till de strategiska målsättningarna. För det fjärde fokuserar man de olika vapenslagens bidrag till den gemensamma förmågan och operativa synergin, till helheten, snarare än respektive försvars-

grens stolta ursprung och krigshistoria. Markförbandens centrala dominans vid operationer har därmed ändrats i det ryska militära tänkandet där markförbanden får en mer balanserad än dominerande roll i den framtida krigföringen. Krig, för det femte och sista, har idag egentligen ingen entydig tidpunkt för sin början eftersom intressen och strategiska målsättningar kontinuerligt konkurrerar om utrymmet i cyberrymden. Till exempel politiska "aktioner", subversiv verksamhet och så vidare. Det hänger ihop med informationskrigföring som syftar till att förändra människors tänkande, vilja och beteende.

Det nya i den ryska operationskonsten ligger således i:

- hur det moderna kriget konceptualiseras,
- vilka vapensystem och stridsformer som betraktas som avgörande för framgång och
- att förmågan att till syvende og sist kunna strida på fientligt territorium på marken kan antas bestå om än i förändrad omfattning.

Det framtida kriget vinnas inte med högteknologiska nålsticksoperationer men inledningsvis innebär denna krigföring av storskalig fjärrbekämpning via luften och cyberrymden och fysisk diversion på djupet, en förändrad roll och tyngdpunkt för markstridskrafterna. Andra ryska militärkoncept sätter dock markstridsförbanden i centrum när det gäller vissa lokala krig och inte minst de stora regionala och globala kriggen med existentiella syften.

Rysk reformering av de väpnade styrkorna

Femdagarskriget i Kaukasus 2008 uppenbarade påtagliga brister hos de ryska förbanden, främst avseende ledning, underrättelsetjänst, sambandstjänst, elektronisk krigföring med mera. Detta torde ha varit den utlösande faktorn för den omfattande reform av den ryska försvarsmakten som presenterades i oktober 2008. Istället för reform användes uttrycket "att ge de ryska stridskrafterna ett nytt utseende", sannolikt eftersom reform har en dålig klang då försöken att reformera den ryska försvarsmakten sedan 1991 av olika skäl inte rönt framgång. Men det var inte bara erfarenheterna av kriget mot Georgien som initierade reformen. Erfarenheterna från 1941-45 är med hänsyn till krigskonstens utveckling sedan 1991 och framåt inte längre relevanta. Därför, och med hänsyn till de egna ryska erfarenheterna av Georgien-kriget och de analyserade erfarenheter, Guldkriget 1991,

”Desert Fox” 1998, Kosovokriget 1999, Afghanistan-kriget 2001 samt Irakkriget 2003, var en omfattande reform av den ryska försvarsmakten en trängande nödvändighet.

Den nu pågående reformen, en av de mest genomgripande i den ryska försvarsmaktens historia, skall vara genomförd 2020 och syftar till att skapa rörliga och väl utbildade stridskrafter försedda med modern materiel varvid följande fem prioriterade uppgifter skall lösas;

1. Att transformera samtliga förband till stående förband fullt bemannade och utrustade.
2. Att ombevärna stridskrafterna med moderna vapen och utrustning som motsvarar tidens krav.
3. Att omarbeta reglementen och handböcker för stridskrafternas utbildning, övningsverksamhet och genomförande av militär verksamhet (operationer) m fl.
4. Att skapa en ny officer och sergeant, utarbetande av nya program för deras utbildning, skapa moderna militära utbildningsanstalter.
5. Att säkerställa adekvata löner och tillfredsställande boende samt att lösa hela komplexet av sociala frågor för den militära personalen.

Huvuddragen i reformen har legat fast senhösten 2008. Då framlades bl.a:

- Den ryska försvarsmakten skulle 2012 omfatta en million man.
- Den centrala ledningen reorganiseras och bantas.
- Antalet förband minskas och markstridskrafterna organiseras i brigader samt avvecklas divisions- och kärnivån.
- Systemet med kaderförband avvecklas och samtliga förband ges en likartad, och hög beredskap.
- Antalet officerare minskas till 150 000.
- Det militära skolsystemet omorganiseras från 65 utbildningsanstalter till 10.
- Övergång till outsourcing av logistikfunktionen.

Ledning

I och med militärreformen har den ryska militärterritoriella indelningen och ledningsprinciperna förändrats. Tidigare sex militärområden omorganiserades 2010 till fyra och dessa har till skillnad från sina föregångare samtliga mark-, marin- och flygstridskraf-

ter i respektive militärområde sig underställda. Dock inte de som ingår i den strategiska kärnvapentriaden, rymd- och luftförsvaret, transportflyget, fjärrflyget samt luftlandsättningsförbanden. Därigenom kommer varje militärområde att vara ett eget helt med bedömt tillräckliga, och fullt bemannade, stridskrafter ur olika trupp- och vapenslag med förmåga att möta ett militärt hot i den riktning man primärt har ansvar för. Förutom en ny ledningsstruktur utvecklas även ett ledningssystem som säkerställer en effektiv ledning och ersätter tidigare och nuvarande försvarsgrensvisa stuprörssystem.

Strategiska resurser

I den ryska kärnvapentriaden ingår de strategiska robottrupperna, de kärnvapenbärande ubåtarna och fjärrflyget. De strategiska robottrupperna är prioriterade när det gäller materielan-skaaffning och antalet moderna system, som 2011 uppgick 25 procent, kommer 2021 utgöra 98 procent. Någon förnyelse av det strategiska bombflyget förutses inte i närtid utan del av flygplanparken moderniseras och nya vapensystem utvecklas/tillförs. Intill 2020 skall åtta kärn-vapenbärande ubåtar av typen Borej byggas varav minst tre är under färdigställande.

2011 tillkom en ny försvarsgren, Rymd- och luftförvarstrupperna, med ansvar för skyddet av viktiga-re ledningsfunktioner, befolkningscentra o dyl. Detta innebar också att antalet officerare ökar från tidigare angivna 150 000 till 220 000, men det är diskutabelt om den nya för-svarsgrenen behöver 70 000 officerare. Vad avser robotsystem kommer 2020 i Rymd- och luftförvarstrupperna ingående system att utgöras av S-500, S-400, Pantsir-S och Vitjaz. S-500 avses härvid att utgöra det huvudsakliga robotsystemet och som från 2015 skall införskaffas till ett antal av tio bataljoner.

Luftlandssättningstrupperna har, liksom de strategiska robottrupperna, behållit divisions- och regementsstrukturen. Detta betyder inte att luftlandsättningstrupperna står vid sidan av pågående reform som för detta truppslag kan sägas ha inletts redan 2006 när ett femårigt utvecklingsprogram antogs av den ryska regeringen.

Sedan 2009 har det militära transportflyget omorganiserats och leds av chefen för flygstridskrafterna.

Markstridskrafterna

Markstridskrafterna torde ha ”drabbats” hårdast av militärreformen. 2008 sades att antalet förband inom

markstridskrafterna skulle minska från 1890 till 172, det vill säga en omfattande mobiliseringsorganisation avvecklades. Kvarvarande divisioner omorganiserades till brigader och idag är brigaderna organiserade som pansar- respektive motoriserade brigader, men intill 2015, skall tre nya brigadtyper organiseras - Tunga (pansar), medeltunga (motoriserade) och lätta (luftburna, lättare bepansrade, bergs- och arktiska). Intill 2020 uppges att markstridskrafterna skall omfatta upp till 125 brigader varav cirka 42 är tunga, medeltunga respektive lätta och 14 arméflygbrigader utrustade med helikoptrar. Två av de lätta brigaderna kommer att vara arktiska och det har nämnts att nordiska erfarenheter skall utnyttjas vid organiserandet av dessa. De tunga, medeltunga respektive lätta brigadernas organisation är inte känd, men på lägre nivå kan organisationen komma att skilja sig markant från dagens och brigaderna avses att utrustas med följande fordonstyper;

- Tung brigad: Armata, (Kurganets-25).
- Medeltung brigad: Kurganets-25, Bumerang.
- Lätt brigad: Tigr, Rijs, Tajfun och efterföljare till MT-LB i form av ledat bandgående pansrat enhetsfordon.

Av dessa fordon avses enhetsfordonet Armata (som ersätter T-72, T-80 och T-90), pansarskyttefordonet Bumerang och pansarbilen Taifun tillföras markstridskrafterna i större skala från 2015 och de första försöksexemplaren presenteras 2013. Men även modern materiel i övrigt kommer att tillföras och intill 2015 tillförs markstridskrafterna;

- Moderna UAV, och särskilda pansarfordon till spaningsförbanden.
- Luftvärnsrobotsystemen S-300V4, Buk-M3, Tor-M2 och nya burna luftvärnsrobotsystem.
- Iskander-M, raketartilleripjäsen Tornado-G(S) och bandhaubitsen Msta-S med automatiskt eldledningssystem till artilleriet och robotförbanden.
- Moderna sambandsmedel, satellitsambandsystem och radiolokaliseringsutrustning.
- Moderna stridsfordon, T-72B1(2) och BTR-82A. Ny personlig utrustning.

2013 tas ett nytt utbildningscentrum i Mulino i bruk som är utrustat med simulatorer vilket inledningsvis ger möjlighet till dubbelsidiga övningar i kompani och från 2014 även i bataljon. Liknande centra avses

på sikt att även inrättas i samtliga militärområden.

Hur taktiken inom markstridskrafterna utvecklas är mindre känt, men någon taktikutveckling av större mått har inte skett mellan 1987 och 2009. Dock har ett omfattande arbete genomförts i syfte att skriva om reglementen med mera varför en förändrad taktik kan förutses.

Marinen

För marinen har i det statliga rustningsprogrammet 2011-2020 avdelats 4,7 triljoner rubel. Under 2012 tillförs den ryska marinen 10-15 nya fartyg och en långsiktig plan för fartygsbyggnation, intill 2030, skall även utarbetas. Totalt kommer den ryska marinen intill 2020 att tillföras 51 moderna övervattensfartyg och 16 ubåtar där huvuddelen kommer att byggas på ryska varv. Härutöver kommer också 100 hjälpfartyg att anskaffas intill 2020.

Flygvapnet

De flygarméer, -divisioner och -regementen som funnits sedan 1938 har övergetts till förmån för en helt ny organisatorisk struktur: Fjärrflygets stab, Transportflygets stab och fyra flyg- och luftförsvarsarméer, en i varje militärområde. Flyg- och luftförsvarsarméerna, den operativa nivån, är underställda respektive militärbefälhavare, men flygvapnet har ansvar för utveckling och samordningen av utbildning med mera av flygstridskrafter underställda militärbefälhavarna. På nivån under flygledning återfinns flygbas/-er samt luftvärnsrobotförband, ett koncept som sägs ha kopierats från Vitryssland.

Under 2012 avsågs försök att genomföras med beväpnad UAV och intill 2020 skall bland annat mer än 600 moderna flygplan och mer än 1000 helikoptrar, där Mi-28 jämte Ka-52 bedöms komma att bli standardattackhelikoptrar, tillföras. SU-34 skall anskaffas i 120 exemplar vilket bedöms innebära att SU-34 blir kärnan i det tunga attackflyget. I närtid planeras för tillförsel av 10 luftvärnsrobotsystem av typen Pantsir-C1 och intill 2020 enligt plan 38 bataljonssystem av luftvärnsrobot Vitjaz.

Kommer reformen att lyckas?

Otvivelaktigt ter sig genomförandet reformen som lyckat om ser till vad som uppgetts officiellt och redovisats i media. Vad avser organisation och personella delar av reformen så är de i stort sett genomförda, men det finns ett antal osäkerhetsfaktorer som tidsutdräkt, ekonomi, demografi, folkhälsa, förmåga till

tillräckligt snabb materiell förnyelse med mera. Dessutom torde även de senaste personalförändringarna i den ryska försvarsledningen påverka inriktningen av det fortsatta reformarbetet. Dock bedöms reformen ha gått så långt att en återgång till vad som rådde 2008 är inte är möjlig. Däremot torde enskildheter kunna förändras, t ex översyn av systemet med outsourcing.

I och med den ryska militärreformen har ett antal dogmer och ett historiskt arv kastats på soptippen samt uppvisar den nya ryska försvarsmakten vissa NATO-drag. Reformarbetet skall pågå till minst år 2020 och är inte på långa vägar avslutat. Reformen befinner sig vad som skulle kunna betecknas som "in the end of the beginning". Vad som återstår är att säkerställa den materiella förnyelsen och att på olika sätt vässa det nu ganska trubbiga svärd som den ryska försvarsmakten av idag utgör. Därutöver återstår omfattande övningsverksamhet i syfte till att fortsätta konceptuell utveckling och förfining av taktiska reglementen. Skulle genomförandet av militärreformen inte fullbordas intill år 2020 så har ändå Ryssland skapat en platt-form för vidare utveckling av en försvarsmakt som inte dras med en konceptuell och materiell barlast.

Avslutande reflektioner och slutsatser

De sovjetiskryska analyserna av Gulfkriget 1991 och den ryska omorientering som ledde fram till en ny rysk syn på det "framtida kriget" kom att påverka de ryska militärstrategiska och operativa koncepten efter 2000. Även den ryska operationskonsten påverkades av denna nya inriktning. För Ryssland blev det senaste kriget 2008 en tydlig indikator på att den militära förmågan på taktisk nivå inom mark- och flygstridskrafterna var begränsad och att gemensamma operationer inte kunde genomföras i någon större omfattning. De strategiska och operativa koncepten fungerade i stort sätt bra under det operativa genomförandet. Ryska problem stod i att gemensamt använda och leda strategiska, operativa och taktiska förmågor samt brister i samverkan mellan truppslag och operativa funktioner. Dessa krig utvärderades grundligt inom den militärpolitiska ledningen och systematiskt inom den högre militärledningen och av flera militärforskningsinstitut. Särskilt eftersatt var underrättelse- och sambandstjänst samt logistik.

Våra reflektioner om den reguljära krigföringsförmågan i Ryssland under kriget 2008 utpekar operativa brister, otidsenliga militära koncept på taktisk nivå, eftersatt och omodern utrustning samt en traditionell

övningsverksamhet gav Ryssland förluster på marken och i luften mot en numerärt och styrkemässigt svagare motståndare. Det var främst bristande samordning mellan flygstridskrafterna och markstridskrafternas luftvärn som orsakade förluster genom vådabekämpning av eget flyg.

Nutida erfarenheter från USA och Israel har också visat att markförband som ensidigt använts för upprorsbekämpning snabbt förlorar en övergripande förmåga att bedriva konventionell krigföring i större förband mot kvalificerade motståndare. Därför innebär det moderna krigets krav en balanserad försvarsmakt där strategiska och operativa koncept avgör hur de olika försvarsgrenarna och förmågor interagerar. Strategiska effekter uppnås genom olika nationella maktmedel samordnas och därmed skapar strategiska synergier. För att uppnå operativa effekter krävs operativa synergier som gemensamma operationer och kombinerade/samverkande funktioner. På den taktiska nivån behövs olika förmågor som kombineras för att uppnå taktisk effekt och synergi. En försvarsmakt som reducerar eller tar bort strategiska, operativa och taktiska förmågor blir obalanserad och riskerar att ha påbörjat sin egen svanesång.

Avslutningsvis redovisas våra viktigaste slutsatser som grundas på samtida empiriska exempel från Israel och Ryssland (2006-2012). Enligt vår analys av denna empiri är de viktigaste lärdomarna av samtida krig och trender för den moderna framtida operativa miljön följande:

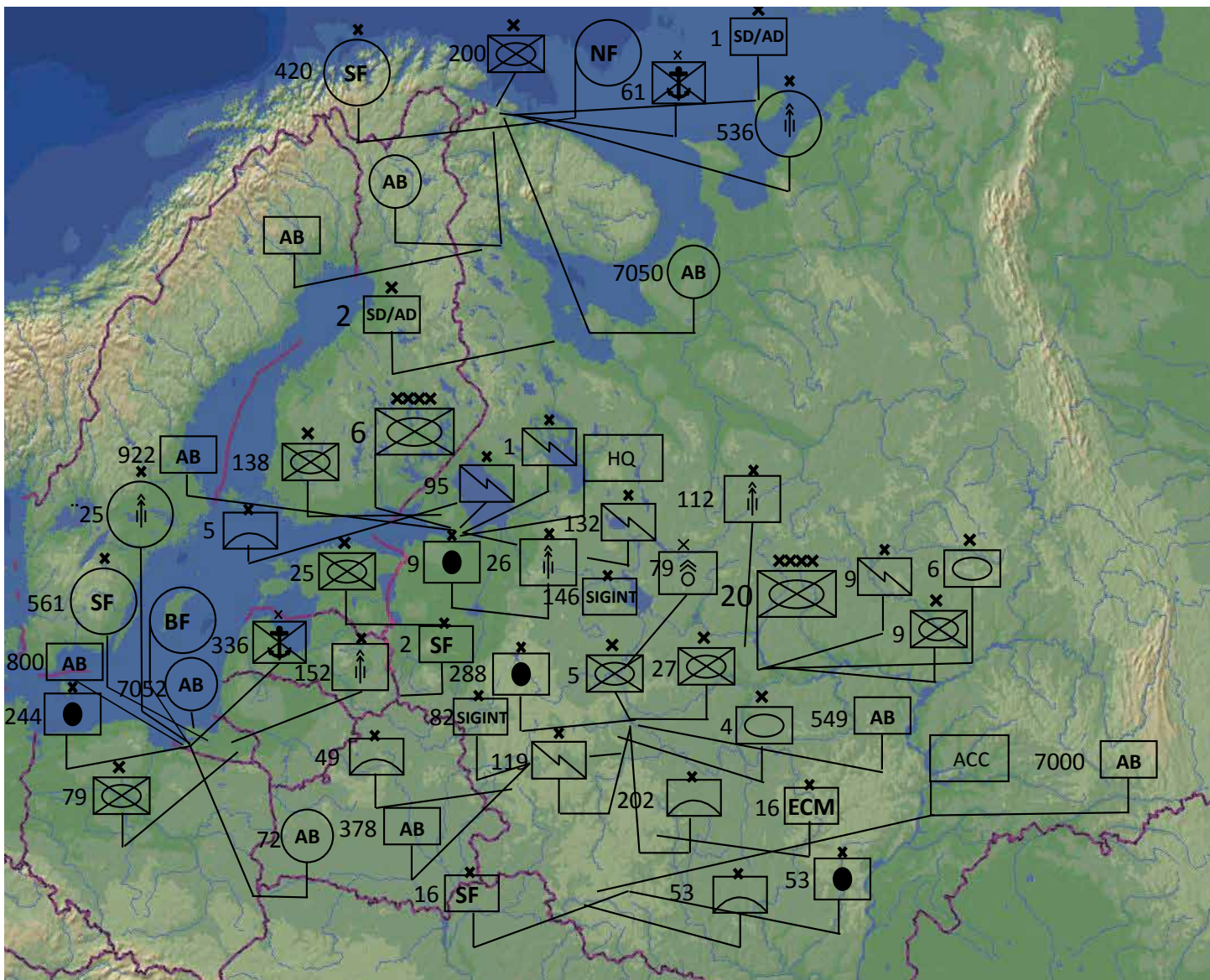
- Krig föregås av en förberedande fas med öppna och dolda insatser med information och subversion på alla nivåer som syftar till att skapa strategiska och operativa fördelar på för-hand.
- Tydlighet och enkelhet är grundläggande för framgångsrika militära koncept och kompetent militär ledning.
- Bred förståelse och förmåga att bedriva lågintensiv krigföring – även inom ramen för reguljära insatser är nödvändig för en balanserad försvarsmakt.
- Verkan måste ske över hela konfliktsskalan – från lågt till högt – under en eller flera operationer. Detta kräver god kunskap och förståelse av den strategiska miljön, utvecklade militära koncept och en balanserad militär förmåga.
- Gemensamt genomförande och kombinerade förmågor är grundläggande för att uppnå militär synergi och effekter på alla nivåer.

- Luftförsvaret, "stand-off vapen" och informationskrigföring har stor betydelse före, under och efter militära operationer.
- Högsta politiska och militära ledning behöver övas tillsammans och detta bör ske regelbundet.
- Militära misstag skall analyseras noggrant och förstås ur en bred aspekt och systemförståelse för

att motverka överreaktioner, både under fred och krig. ■

*Artikelförfattare: Dr Niklas Eklund Umeå universitet. P A övlt Elfving och dr Peter A Mattsson FHS.
Foto: Försvarmakten*

Förband i Västra militärområdet.